

Bureau Energieprojecten
inspraakpunt concept notitie structuurvisie schaliegas
Postbus 23
2290 AA Wateringen

DATUM	1 juli 2014	TEAM	BMI
NUMMER	80FFF956	REFERENTIE	Karin van den Broek
UW BRIEF VAN	27 mei 2014	DOORKIESNUMMER	030-2582716
UW NUMMER	DGETM-EM / 14085779	E-MAILADRES	karin.van.den.broek@provincie-utrecht.nl
BIJLAGE	geen	ONDERWERP	Zienswijze op Notitie Reikwijdte en Detailniveau planMER structuurvisie schaliegas

Geachte heer, mevrouw,

Op 28 mei hebben wij van u de Concept notitie reikwijdte en detailniveau plan MER Structuurvisie schaliegas (cNRD) ontvangen. Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid onze zienswijze bij u onder de aandacht te brengen. Wij verzoeken u deze mee te nemen bij het opstellen van het planMER Structuurvisie schaliegas.

Door het IPO is een zienswijze bij u ingebracht. Aanvullend op deze zienswijze willen wij een aantal punten bij u onder de aandacht brengen, die betrekking hebben op de specifieke situatie in de provincie Utrecht. De provincie heeft het beleid voor de ondergrond recentelijk vastgelegd in de Kadernota Ondergrond (april 2014). De Kadernota Ondergrond is o.a. toegestuurd aan het Ministerie van Economische Zaken (10 juni 2014, kenmerk 80FABAA3). Deze zienswijze is lijn met de Kadernota Ondergrond.

Drinkwater

- Wij vragen u om in de planMER aan te geven welke schaliegas-activiteiten een mogelijk risico voor de drinkwaterwinning opleveren, en hoe groot dat risico wordt ingeschat.
- In de cNRD wordt voorgesteld de uitsluitingsgebieden verticaal te begrenzen op 1000 meter onder maaiveld. Deze diepte wordt niet onderbouwd. Wij vragen u te onderzoeken of deze diepte voldoende is voor een goede bescherming van het drinkwater.
- Aan deze begrenzing van grondwaterbeschermingsgebieden ligt ten grondslag hoe lang het duurt tot een eventuele verontreiniging aan het maaiveld bij de winning is. De grondwaterbeschermingszones, die de provincie Utrecht in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie heeft vastgelegd, zijn niet berekend op eventuele incidenten onder maaiveld. Bij schaliegaswinning bestaat de kans dat incidenten dichtbij of in de watervoerende pakketten plaatsvinden. Daarom vragen wij u aandacht te besteden aan '3D grondwaterbescherming'.
- Wij achten het niet acceptabel om in boringsvrije zones en het 100-jaars aandachtsgebied te boren naar schaliegas (Kadernota Ondergrond). Wij vragen u daarom in de planMER te onderzoeken onder welke voorwaarden schaliegas-activiteiten in boringsvrije zones en 100-jaarsaandachtsgebieden veilig kunnen worden uitgevoerd.

- De provincie Utrecht heeft samen met de drinkwaterbedrijven Oasen en Vitens na uitgebreid onderzoek de gebieden voor mogelijke toekomstige drinkwaterwinning vastgelegd. Deze strategische grondwatervoorraden hebben wij vastgesteld in onze Kadernota Ondergrond, waarbij wij hebben aangegeven schaliegaswinning in deze gebieden niet acceptabel te vinden. Wij vragen u daarom in de planMER aan te geven welke risico's er zijn voor de toekomstige drinkwaterwinning binnen het gebied dat wij hebben vastgesteld als strategische grondwatervoorraad.
- Binnen het plangebied in de provincie Utrecht liggen de boringsvrije zones Lopik, Montfoort, Linschoten, Blokland, Nieuwegein, Vianen, Tull en 't Waal, Vianen-Panoven, Lexmond en Leidschenrijn. Deze boringsvrije zones zijn ingesteld ter bescherming van het grondwater voor de drinkwaterwinning. In de Provinciale Milieu Verordening (PMV) zijn slechts een beperkt aantal uitzonderingen opgenomen voor activiteiten in boringsvrije zones. Activiteiten ten behoeve van schaliegaswinning vallen hier niet onder. Wij vragen u rekening te houden met deze boringsvrije zones bij de bepaling voor het vrijwaarden van gebieden van schaliegaswinning.
- Grondwater is een belangrijke bron voor de drinkwatervoorziening in Utrecht. Vervuiling van het grondwater door frackingvloeistoffen moet voorkomen worden. Pagina 23 van de cNRD stelt dat "de risico's van verspreiding van frackingvloeistoffen naar watervoerende pakketten waar zoet water kan voorkomen in de effectstudie schaliegaswinning (Witteveen en Bos, 2013) verwaarloosbaar is geacht". Wij vragen u om dit in de planMER nader te onderzoeken en daarbij ook gebruik te maken van een zeer recente Canadese studie, waarin grote zorgen worden geuit over de afdichting van putten en mogelijke verontreiniging van het grondwater.

Council of Canadian Academies (2014), Environmental Impacts of Shale Gas Extraction in Canada.

http://www.scienceadvice.ca/uploads/eng/assessments%20and%20publications%20and%20news%20releases/shale%20gas/shalegas_fullreporten.pdf

Natuur

- De provincie Utrecht vindt een goede bescherming van Natura2000 gebieden belangrijk. De Natura 2000 gebieden zelf worden op voorhand uitgesloten in de cNRD. Hoe wordt in de planMER omgegaan met de gevolgen van schaliegas-activiteiten in de omgeving op de Natura 2000 gebieden? Hiervan kan bijvoorbeeld sprake zijn als er sprake is van kwelstromen richting de Natura 2000 gebieden.

Stiltegebieden

- In de cNRD staat dat de opsporingsfase geen deel uitmaakt van het onderzoek, omdat de effecten in de winningsfase groter zijn. Wij willen er echter op wijzen dat seismologisch onderzoek bij opsporing op grond van onze PMV is verboden in stiltegebieden.

Aardkundige waarden

- De provincie Utrecht beschermt in de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie de aardkundige waarden. Deze waarden kunnen worden aangetast door verandering van het reliëf en door roering van de ondergrond. Wij verzoeken u aardkundige waarden toe te voegen aan het beoordelingskader (tabel 5.2) van de cNRD. Hierbij kan aangesloten worden op de formuleringen die zijn gebruikt voor Archeologie in de cNRD.

Landschap en cultuurhistorie

- In onze Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie geven wij aan dat de openheid een kernkwaliteit is van het Groene Hart. In de Kadernota Ondergrond hebben wij daarom aangegeven dat wij schaliegas-activiteiten in dit gebied niet acceptabel vinden.
Een uitgebreide beschrijving en handvatten voor het omgaan met de kernkwaliteiten hebben we opgenomen in de Kwaliteitsgids voor de Utrechtse Landschappen. Wij vragen u hiervan gebruik te maken.
- In het beoordelingskader van de cNRD wordt de beïnvloeding van landschappelijke en cultuurhistorische elementen en patronen als criterium genoemd. Landschap en cultuurhistorie zijn echter aparte kwaliteiten. Wij pleiten er dan ook voor ze apart te beoordelen.
- Wij vragen ons af, of het beoordelingskader voldoende bescherming zal bieden voor ons cultuurhistorisch erfgoed, zoals wij dit in onze Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (2013) en de partiële herziening hiervan (2014) hebben opgenomen. In onze Kadernota Ondergrond geven wij aan dat wij schaliegas-activiteiten

niet acceptabel vinden in het gebied van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en bij de stelling van Amsterdam. Wij vragen u de schaliegas-activiteiten voor die gebieden mee te nemen in de planMER.

Licht/donkerte

- In het beoordelingskader is licht opgenomen met als criterium lichtemissie. Het is onduidelijk wat hiermee wordt bedoeld: verlichtingssterkte (feitelijk lichtemissie, relevant voor hinder voor omwonenden maar ook natuur), lichtsterkte, luminantie, sky glow/ hemelhelderheid. Gewenst is dat deze verschillende facetten in de planMER aan bod komen.
- In het beoordelingskader is ook de belevingswaarde van het landschap opgenomen. Graag zien wij hier ook het nachtelijk landschap bij betrokken. In dat kader zou het gewenst zijn om bij de beschrijving van de landschapstypen toe te voegen dat de laagveengebieden en rivierengebieden 's nachts donker zijn: weinig zicht op lichtbronnen aan de horizon en donkere hemel (andere landschapstypen zijn niet in het Utrechts deel van het onderzoeksgebied vertegenwoordigd).

Waterveiligheid

- Een deel van het onderzoeksgebied van de planMER ligt in overstromingsgevoelig gebied. Wij verzoeken u de consequenties hiervan mee te nemen in de planMER, zowel op het gebied van veiligheid als van economische schade.

Bodemkwaliteit

- In tabel 5.2 van de cNRD is het beoordelingskader opgenomen. Hierin staat als criterium opgenomen de beïnvloeding van de bodemkwaliteit. Wij vragen u in de planMER duidelijk aan te geven wat u daaronder verstaat.

Externe veiligheid

- Wij stellen voor om bij de beoordeling op externe veiligheid ook de 10^{-8} contour in beeld te brengen. Dit kan dan aanvullend gebeuren op de 10^{-6} contour en de hoogte van het groepsrisico, die al in tabel 5.2 met het beoordelingskader zijn genoemd.
- In de cNRD wordt schaliegaswinning in stedelijk gebied uitgesloten, onder andere vanwege de hogere externe veiligheidsrisico's. Op grond van welk (veiligheids)criterium zijn andere bebouwde gebieden, waaronder kleine kernen en linten, niet opgenomen in de uitgesloten gebieden?

Breukzones

- Utrecht ligt voor een deel in een gebied waar veel natuurlijke breuken voorkomen. Het is erg belangrijk dat goed onderzoek gedaan wordt naar de risico's van schaliegaswinning in de breukzones, omdat dit kan leiden tot aardbevingen of onverwacht transport van vloeistoffen en gassen langs de breuken. Wij zijn dan ook blij dat u in de cNRD aangeeft in de milieubeoordeling de potentiële risico's van schaliegaswinning in relatie tot het vóórkomen van breuken te beschrijven.

Duurzame energie

- Het is beleid van de provincie Utrecht om de winning van duurzame energie zoveel mogelijk ruimte te geven. De winning van schaliegas kan de transitie naar duurzame energievoorziening vertragen. Zo is het onduidelijk of het ruimtebeslag voor schaliegaswinning negatieve invloed heeft op geothermie. Wij verzoeken u daarom in de planMER de (ruimtelijke) relatie tussen schaliegaswinning en geothermie te onderzoeken.

Gezondheid

- Bij het beoordelingskader (tabel 5.2) missen wij het thema gezondheid. In de planMER willen wij graag een vertaling zien van de gezondheidseffecten van de milieubelasting (met name lucht en geluid). Dit zou uitgedrukt kunnen worden in GES-contouren of GES-waarden.

Ruimtelijke impact en technische aspecten

- Er bestaat nog steeds onduidelijkheid over het uiterlijk van de boorlocatie, hoe lang de ruimtelijke impact duurt en welke activiteiten er plaats vinden. Wij willen vragen hier in de MER zoveel mogelijk duidelijkheid over te scheppen.
- In onze Kadernota Ondergrond zijn wij uitgegaan van de huidige gangbare technieken van schaliegaswinning. Als in de planMER wordt uitgegaan van innovatieve technieken, dan willen wij u vragen de nieuwe techniek toe te lichten. Wat zijn de voor- en nadelen van deze techniek en hoeveel ervaring is er al mee opgedaan?

Landschapstypen en deelgebieden

- Worden bij de beoordeling per landschapstype (stap 1) en bij de beoordeling in deelgebieden (stap 2) alle afzonderlijke beoordelingsaspecten inzichtelijk gescoord? En wordt hier niet een gemiddelde score over het hele gebied genomen? Het kan bijvoorbeeld gebeuren dat in een deelgebied één stiltegebied ligt. Bij het bepalen van een gemiddelde score voor een deelgebied kan het gebeuren dat het effect klein lijkt, maar dat het geluidseffect wel duidelijk aanwezig is als de schaliegaswinning zich in of naast het stiltegebied bevindt.
- De indeling in deelgebieden is nu nog onbekend. Gezien de ruimtelijke expertise van de provincie willen we hierbij betrokken worden.
- In de cNRD wordt gesteld, dat effecten die kunnen worden opgelost door de boorlocatie enkele (tientallen) meters op te schuiven, niet leiden tot uitsluiting in de MER. Wij vragen u aan te geven in hoeverre er bij een concreet initiatief nog de mogelijkheid is om op dit soort effecten te sturen. Naar ons idee bieden verdere procedurestappen (Mijnbouwwet/WABO) onvoldoende waarborg om er op te vertrouwen dat dit wel goed komt.

Proces

- Provinciale Staten van de provincie Utrecht hebben een motie over schaliegas aangenomen. In die motie wordt het college van GS gevraagd 'een moratorium te bepleiten bij het Rijk op alle activiteiten die betrekking hebben op schaliegas tot er definitief duidelijkheid is over de landelijke wet-en regelgeving en de landelijke onderzoeken zijn afgerond'. Naar ons idee betekent dat ook dat er geen schaliegas-activiteiten kunnen plaatsvinden totdat zowel de structuurvisie schaliegas als de structuurvisie STRONG gereed zijn, waarin de brede integrale afweging wordt gemaakt.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

De voorzitter,

De secretaris,